

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

SØNDERJYDSKE ÅRBØGER

II. RÆKKE

1935

I. HALVB.

UDGIVET AF
Historisk Samfund for Sønder-
jylland.

AABENRAA

I Hovedkommission hos **Gyldendalske Boghandel Nordisk Forlag,**
København,
for Danmark, Norge og Sverige.

En Episode af Postfører Johan Jakob Bladts Liv fra Krigsaarene 1848 - 49 - 50 meddelt af ham selv.

Med en Indledning
af
H. Hjorth-Nielsen.

II.

Da jeg den 28. October 1849 var paa Vej hjem, mødte jeg Hr. P. A. Petersen paa Gaden. »Godt, at jeg træffer Dig«, tiltalte han mig (vi ere nemlig Ungdomsvenner), »jeg vilde have været hen til Dig. Har Du ikke Lyst til at blive Konduktør ved Deligencen. Dit Arbejde tager af, og herved har du dit faste Brød; det er vel kun lille, men det kan blive større med Tiden, og »fast« er dog »fast«. Du faar 20 Rd. cour. om Maaneden, og naar Du ikke har Lyst til at blive ved længere, kan Du gaa fra, naar Du vil.« Han sagde mig ogsaa, hvad jeg havde at gjøre i denne Function, og kunde jeg jo nu tale med min Kone derom og bringe ham Besked hurtigst mulig. Hjemme taltes vi ved derom, mente at 20 Rd. cour. om Maaneden og bestandig værende paa Rejse jo ikke var meget, men Arbejde var saa at sige ikke til at faa, og paa Hr. Petersens Mening, at det maaske kunde blive bedre med Tiden bleve vi enige om, at jeg burde modtage Tilbudet. Jeg meddelte Hr. Petersen vor Beslutning. »Det er godt«, sagde han, »lad mig kun sørge for Resten«. Der hengik nogle Uger; da kom Hr. Petersen igjen og meddelte, at nu var der en Konduktørpost ved Deligencen ledig, jeg skulde indgive en Ansøgning derom, og deri kun ganske kort yttre mit Ønske om at faa den. Jeg skrev den og lod ham gjennemse den. Han erklærede den for god og beholdt den til videre Besørgelse. Der hengik atter nogle Dage, indtil en Morgen Hr. N. Frederiksen kom til mig og sagde, at jeg skulde indfinde mig om Eftermiddagen Kl. 2 hos Hr. Kammerraad (senere Justitsraad) B o o l s e n,¹¹⁾

hvis Kontor var i Raschs Hotel. Til bestemt Tid indfandt og præsenterede jeg mig. »Altsaa De er Bladt, Broder til Skibskapt. Bladt; saa har jeg at fortælle Dem, at Konduktørtjenesten saavidt er Dem tilsagt, ja det vil da sige: tør De vove at komme til Slesvig eller maaske senere til Rendsborg?« — Han tog mig skarpt i Øjesyn. Jeg kunde meget vel udholde hans Øjekast og svarede: »Naar jeg staar i Hr. Kammerraadens Tjeneste, saa befaler De blot, hvorhen jeg skal gaa, og jeg gaar«. — »Saa — — Bladt, Bladt! jeg tror Dem ikke; jeg kjender alle Deres Meriter og Puds, som De har udført, og derfor er det mig magtpaaliggende at spørge Dem, om De igjen tør gaa derhen; jeg kjender Deres Hamborgrejse saa godt som alt det andet«. — Jeg gjentog mit forrige Tilsagn. — Kammerraaen: »Nu saa gratulerer jeg Dem til Tjenesten. Jeg kan og vil bruge Dem og haaber, vi stedse skal komme godt ud af det sammen. En af de første Dage vil De faa Deres Udnævnelse, og saa ønsker jeg, at De saa snart som muligt tiltræder Posten. Haderslev Postkontor vil meddele Dem Deres nærmere Instruktioner, og fra den Dag af De melder Dem, kan De trække Deres Gage, som bliver Dem udbetalt derfra.« Vi talte endnu noget om de senere Begivenheder, hvorefter jeg fjernede mig takkende for den udviste Velvilje. Nogle Dage senere kom Hr. P. A. Petersen og bragte mig min Udnævnelse, som blev modtaget med glad Taksigelse til ham, Grundlæggeren af vor Lykke, en Lykke hvorved vi nu (Aarhus d. 18. April 1860) har glædet os i over 10 Aar. Min Kone og jeg forglemte aldrig denne Scene, og ejheller glemte hun, hvad hun den Gang sagde til mig, da Petersen var gaaet. Vi takkede Gud for vort faste Brød, og hun sagde: »Nu Fatter, lad os nu kaste et Slør over det Forbigangne, men ikke tættere, end at vi altid kunne gjenemskue det, da først ville vi blive lykkelige«. Det glemte vi ingensinde, thi, rentud sagt, i de sidste Aar havde vi havt det meget knapt. Mange Gange vidste vi ikke, naar vi gik til Sengs, hvor vi skulde faa noget fra til næste Dag, (vi havde den Gang 4 Børn, nu fem). Huset var bestandig fuldt af Militair, og intet Arbejde at faa. Det var bedrøvelige Tider, og derfor var en fast om end kun tarvelig Levevej desto mere velkommen. — Den 23. November

1849 meldte jeg mig i Haderslev og tiltraadte mine Rejser. Vi vare to. Den første, N a g e l, var ansat et Par Dage før. En kort Tid besørgede vi det alene, indtil der kom en tredie, M ø l l e r, til. Vore Toure vare ordnede saaledes: Om Morgen Kl. 8½ fra Flensborg til Slesvig; omtr. Kl. 2 Eftm. derfra (naar Deligencen sydfra var ankommen) direkte til Aarø-sund; Ankomst der næste Morgen; samme Aften derfra til Flensborg, hvor vi ankom den følgende Morgen. Der veksledes, og den ankommende kunde hvile til næste Morgen. Det gik ogsaa meget godt i nogle Uger. I de første Dage gik jeg efter min Ankomst over i Gjæstgivergaarden »Holsteinisches Haus« og spiste til Middag og ventede paa Posten sydfra; men det kunde jeg ikke holde ud ret længe, dels fordi det blev for dyrt, dels for de evige Stiklerier over, at jeg var en Dansker. Jeg talte med min Broder derom, og han tilraadte mig at gaa til Madam E s s e l b a c h,¹²⁾ hvor selve Posthuset var, tale med hende selv og tillige bringe en Hilsen fra ham. Dette gjorde jeg og kom til den rette. Vi lærte snart hinanden at kjende, og næsten hver Gang havde jeg snart mundtlige, snart skriftlige Meddelelser fra hende til Hr. Justitsraad Boolsen. En Morgen, da jeg ankom nordfra til Flensborg, var Justitsraad Boolsen paa Kontoret og meddelte mig, at Møller Dagen i Forvejen havde havt Ubehageligheder i Slesvig. Han befrygtede, at ingen af os mere kunde komme der. De havde forfulgt M. med Stenkast. Han var flygtet ind i Postvognen og krøben under Sædet. Preusserne havde omringet Vognen, men desuagtet var der fløjet en Sten gennem Vinduet ind til ham i Vognen. Man havde truet ham med, at kom han igjen, skulde han ikke komme derfra med Livet. Jeg beroligede Justitsraaden med, at det var Møllers egen Skyld, fordi han ikke kunde holde Mund; saasnart han blot hørte et tvivlsomt Ord, begyndte han at skjælde ud. Jeg bad ham, kun trøstigt at lade mig rejse; der var intet i Vejen. — Jeg rejste. Da jeg kom til Slesvig, var der i Postgaarden forsamlet en stor Mængde Mennesker. Jeg sprang som sædvanlig rask og muntert ud af Vognen og lod som ingenting. Man saa paa mig, og flere Stemmer sagde: »Vi troede, det var Møller!« og det var det hele; dermed skiltes de. Da jeg om Afte-

nen kom til Flensborg, lod Justitsraad Boolsen mig kalde, og jeg meddelte ham, hvorledes det var gaaet mig, og den Underretning fra Mad. Esselbach, at det var Møllers egen Skyld, da han havde skyldt dem for Spidsbuber og Landsforrædere. Men Hr. Justitsr. Boolsen havde besluttet, at jeg daglig skulde gjøre Touren mellem Flensborg og Slesvig og de andre Touren mellem Flensborg og Aarø sund. Saaledes var jeg en Tid lang daglig i Slesvig, indtil Touren igjen blev forandret, som nedenfor findes anført. I den korte Tid under mit Ophold i Slesvig var jeg sædvanlig i Postholderiet, hvor Madam Esselbach og jeg taltes ved saa ugenert, det lod sig gjøre, thi hendes Postholderibestyrer var med i Hemmeligheden. Ogsaa gik jeg ud at spadsere saavel i som udenfor Byen, og ingen er nogensinde kommen mig for nær. Hr. Justitsraad Boolsen havde bedet mig om at give Agt paa alt, hvad jeg hørte og saa, og berette ham alt. Petersen udforskede tilsyneladende ligegyldig Postillonerne, som daglig kom fra Rendsborg, om hvad der passerede. Mad. Esselbach drev samme Spil blandt de højere Stænder ved at pumpe Officererne og selv General H a h n, der boede hos hende. Paa denne Maade kunde jeg meddele Hr. Justitsraad Boolsen baade, hvad der passerede i Rendsborg og Slesvig. De hyppige Sammenkomster mellem Mad. Esselbach og mig bleve tilsidst de gode Postkontorister og enkelte Officerer, deriblandt en Lieutenant Nielsen, en født Flensborger, der stod ved den holstenske Armé, fordægtige, saa at Petersen flere Gange hørte dem sige, man skulde egentlig engang visitere mig kort før Afrejsen. Naar jeg var paa Postholderiet, var der hvert Øjeblik nogen af Postkontoristerne, der gik forbi og kigede ind ad Vinduerne for at se, om jeg var der. Vinduerne vendte ud mod Gaarden. Altsaa maatte der bruges Forsigtighed fra begge Sider, baade med at gjemme Brevene fra Mad. Esselbach til Justitsraaden, som og, naar vi vilde have en Sammenkomst, thi hendes Jomfruer og Opvartere vare ikke at lide paa. Som Følge heraf maatte Petersen, naar Mad. Esselbach talte med mig, passe paa, naar ingen af Lurendrejterne vare i Nærheden, at lade mig det vide. Saa løb vi begge hurtig gjennem Gangen og opad Trappen, hvor

jeg da af P. blev lukket ind i hendes Værelse og ofte maatte vente halve Timer, før det kunde lykkes hende at finde Lejlighed til at komme. Døren blev laaset af P. og laasedes ligeledes under vore Sammenkomster. Traf det sig nu, at nogen paa samme Tid vilde tale med hende, maatte jeg hurtig springe bag ved et Skjærnbræt, for at jeg ikke skulde blive seet, naar Døren aabnedes. Paa samme Maade som jeg kom op, maatte jeg ogsaa se til at komme ned. Saa gik jeg i Regelen ind i Petersens Sovestue, der laa op til Kontoret. Gjennem en Sprække i Døren passede jeg saa paa, naar en eller anden af Lurerne kom forbi, netop da at komme ud fra Sovestuen med Fagter, som jeg nylig havde sovet. — Mit Brevgjemme var efter min Mening ogsaa godt valgt. Jeg havde givet Mad. Esselbach og Justitsraaden hver sit Stykke Papir; paa større eller tykkere end det maatte der ikke skrives. Det maatte ligeledes nøje sammenlægges i det af mig opgivne Format og ikke forsegles med Lak, ellers blev det mig for tykt. Saa fik jeg en Gang en Skrivelse fra Mad. Esselbach til Justitsraaden, men efter omtrent $\frac{1}{2}$ Times Forløb kom hun igjen og bad mig om at tilbagegive den, thi fik de Indfald om at visitere mig og fandt den, kunde vi ligesaa godt springe i Slien begge to. »Altsaa ser jeg deraf«, sagde jeg, »at Skrivelsen er vigtig. Nu faar De den slet ikke. Den er i sit sikre Skjul, og om de endogsaa visitere mig til Skindet, de finder den dog ikke«. — Mad. Esselbach vidste ikke, hvor det var, og hendes Bønner og Anmodninger om at faa den vare forgjæves; jeg rejste og Skrivelsen med mig. I Flensborg var Hr. Justitsraad Boolsen ovenpaa i sin Stue i Postholderiet, da jeg ankom. Der var en fremmed Herre hos ham, en Marineofficer, saa vidt jeg kunde se. Jeg havde ogsaa mundtlige Rapporter at aflægge og begyndte derfor at tale sagte. Men han afbrød mig: »Tal De kun højt Bladt; det er vor Hr. Kaptajn S o m m e r,¹³⁾ han er tro og maa gjerne høre alt.« (Deraf fik jeg Kaptajnens Navn at vide). Saa talte jeg naturligvis højt, og med det samme tog jeg mit Uhr op af Lommen. Men! hvilke Øjne Kaptajnen laante mig! Jeg fortænkte ham ikke i det, thi det var ikke videre høfligt gjort i tvende saadanne Herrens — endog min egen Foresattes — Nærværelse, at

tage Uhret op af Lommen, ja endog at aabne det. Justitsraaden saa Kaptajnens Miner, gjættede hans Tanker og lo. Men da jeg tog et Brev frem af Uhret og overrakte Justitsraaden det, ja da var Kaptajnens Øjne atter Guld værd! »Næh!« udraabte han, »det maa jeg tilstaa! meget har jeg hørt om Skjulesteder for vigtige Depecher i saadanne Tider som disse, selv i antændte Piber, men i et Uhr! hverken nogen Sinde hørt eller set«. Herpaa yttrede Justitsraaden de mig den Gang betydningsfulde Ord: »Det er ogsaa min Konduktør Bladt! Med Guld kunne vi ikke betale ham, men jeg skal sørge for, at han bliver forsørget for Livstid!« — Begge Herrer læste nu Skrivelserne sammen, og paa deres Minespil kunde jeg se, at den var af vigtig Indhold. Justitsraaden takkede mig for, at jeg ikke havde givet Mad. Esselbach den tilbage, da den indeholdt en for os vigtig Melding. »Men ogsaa en for Dem begge farlig Sag«, svarede Kaptajnen, — jeg havde fortalt ham om Mad. Esselbachs Forlangende om at faa den tilbage, — »men derfor være de sikre nok«. — Som jeg har bragt i Erfaring lever Hr. Kaptajn Sommer endnu (Februar 1860), og naar han bliver spurgt, vil han vist kunne erindre den Aften i Flensborg Postholderi. — En Aften, da jeg ankom fra Slesvig til Flensborg, sagde Postholderen til mig, at Justitsraaden var paa sit Værelse ovenpaa og ønskede at tale med mig. Han spurgte mig, om jeg ikke kunde gaa med Natdeligencen, som gik Kl. 11, igjen til Slesvig; han havde en meget vigtig Depeche til General Hahn, men turde ikke sende den paa sædvanlig Maade med Posten, da han maatte have Kvittering for Modtagelsen, og det vilde han ikke faa ad sædvanlig Vej. Jeg indvilligede naturligvis straks og lovede ogsaa, ikke at komme tilbage uden Modtagelsesbevis. Derpaa bad han mig komme til sig henimod Kl. 10 i Raschs Hotel for at modtage Depechen. Paa mit Spørgsmaal, hvem der saa skulde gaa med Posten næste Morgen [til] Flensborg, svarede han: »Den gaar uden Konduktør, og naar den kommer der, er De nok saa god at ordne Sagerne og da at gaa med tilbage som sædvanlig«. Jeg modtog Depechen til ovenbestemte Tid og indstændig Paalæg om at passe vel paa, den kom til Generalen egenhændig og mod Kvittering, for at han

ikke senere skulde kunne sige, at han ikke havde modtaget den. Jeg tog Afsked, lovende at udføre alt punktlig og tog dernæst adskillige Forholdsregler til Sikring af Depechen, før jeg kørte. Da jeg kom til Slesvig, spurgte Postholder Petersen, hvad jeg nu skulde der igjen. »Spørg mig ikke Petersen, jeg lægger mig paa Sofaen, og sover jeg for længe, saa væk mig Kl. 7.« Nej, saa skulde jeg da dele Seng med ham eller ogsaa faa mig et Værelse ovenpaa for mig selv. Jeg nægtede det, da jeg ikke vilde af Klæderne. Om Morgenen gik jeg til Generalen og overgav ham Depechen, men blev selv ganske rolig staaende indenfor Døren. Han aabnede den, satte sig ved Vinduet med Ansigtet halvt mod mig — saa jeg kunde se hele Minespillet med Trækninger og Biden i Læberne o. s. v. — medens han læste den. Derefter saa han hen til mig og sagde i en barsk Tone: »Det er godt«. »Tør jeg bede Hr. Generalen om en Kvitte-ring!« — Generalen igjen (ligesaa barsk): »Gjøres ikke behov! Jeg har modtaget den, og dermed er det nok!« — Jeg: »Om Forladelse, Hr. General! For Penge og Depecher hører der et Modtagelsesbevis til, for at jeg kan documentere, at jeg har skilt mig rigtig ved mit Hverv.« — Generalen: »Den, som har sendt Dem, maa ogsaa vide, til hvem han betror sig«. — Jeg (barsk): »Meget vel, Hr. General! men at Depechen maa være af Vigtighed, beviser mig det, at den ikke er afsendt med Posten, men at jeg er beordret expres dertil, og derfor kan jeg ikke fremstille mig for min Foresatte uden et Modtagelsesbevis, udfærdiget af Dem, Hr. General, til Bevis paa, at den er Dem i Hænde, og derfor beder jeg endnu en Gang om et saadant, og uden det gaar jeg ikke.« Ganske tavs gik han til sit Skrivebord, skrev et Bevis og gav mig det med de Ord: »Der har De et!« Jeg udfoldede og læste det; det var tilfredsstillende; jeg takkede og gik. Efter Aftale ordnede jeg den Flensborger Post og afgik med Sydposten igjen til Flensborg som Konduktør. Inden jeg endnu var ude af Vognen, spurgte Justitsraaden mig, om jeg havde Modtagelsesbevis. »Jo.« — »Ja, saa kom til mig oppe paa mit Værelse, naar De er færdig med Afleveringen«. Jeg kom; han fik Beviset, læste det og udbrød: »Godt, at vi have det! Kammerherre Tillisch og jeg var bange nok for, at han ingen vilde give

Dem.« — Derpaa fortalte jeg ham, hvad der var foregaaet mellem Generalen og mig. Justitsraaden ringede og sagde i det samme: »Godt gjort, Bladt! derpaa ville vi tømme en Flaske Vin«. Jeg tillod mig i al Beskedenhed nogle Indvendinger herimod, men forgjæves, jeg maatte sætte mig ned og lystre. —

Det var Slesvig Dommarked. Iblandt dem, der stod med Telte, var ogsaa en Flensborgerinde, en ugift Dame. Hun solgte Parfumer og forskellige Damesager. Blandt de sidste var nogle, forsynede med rødhvide Baand. Dette vakte Ophidselse blandt Markedsgæsterne. Først gik det løs med Skjældsord og tilsidst med Haandgribeligheder, og det saaledes, at hendes hele Boutik blev revet ned, hendes Sager spolerede og hun selv udsat for skrækkelige Mishandlinger. Nogle Medlidende hidkaldte preussisk Militair, hvorved hendes Liv dog reddedes. Hun blev bragt til sit Logis og Lægehjælp straks tilkaldt. Kundskaben herom kom straks til Postholderiet ved Madam Esselbach. Flere i Gjæstestuen glædede sig over, at en Dansker var bleven behandlet saaledes, især den før nævnte Leutenant Nielsen; han yttrede: »Det var at ønske, at det en Gang kunde gaa Bladt ligedan, saa bleve vi ham dog kvit; thi han gaar omkring og spionerer her og gjør ikke noget godt for os; men han er snu og ikke let at fange. Det bedste er, vi holder en Forsamling i Aften og raadslaar om, hvordan vi bedst skal blive af med ham.« Mad. Esselbach havde hørt alt i et Sideværelse og fortalte mig det med Paalæg at meddele Hr. Justitsraad Boolsen det tillige med alt det om Dagen passerede, saasnart jeg kom til Flensborg. Jeg nølede heller ikke; traf strax Justitsraaden paa sit Kontor og var endnu ikke færdig med min Beretning, da der bankedes paa Døren, og en Pige, der meldte sig som Søster til den i Slesvig mishandlede Dame, traadte ind og gav under bittre Taarer den samme Meddelelse som jeg, Søsteren betræffende. Hun lagde til, at Søsteren var ankommen i en Viernervogn under Ledsagelse af en slesvigsk Frue og en Læge, men i en skrækkelig Tilstand. Justitsraaden erkyndigede sig om hendes Bolig og lovede at se til hende og se, hvad der var at gøre ved Sagen. Pigen gik. Han vendte sig til mig: »Hvad nu, Bladt? For Dem at komme der

tiere, gaar ikke.« Jeg mente jo, men han sagde: »Nej! De skal indtil videre melde Dem syg!« Det skete, og paa den Maade agerede jeg syg i 3 Dage. Tredje Dags Aften kom Justitsraaden selv til mig paa min Bolig og forkyndte mig, at nu var jeg — rask!« »Javel, Hr. Justitsraad, som De befaler, jeg er rask!«, hvorover der gensidigt blev leet hjerteligt. »Altsaa kan De paa Beføling blive baade syg og rask; nu, saa afrejs De igjen i Morgen. General Hahn har faaet en Skrivelse fra os, hvori han er gjort ansvarlig for Deres Person. Men det vil ikke fejle, at han vil søge at udfritte Dem herom. Lad Dem saa hverken forvirre eller forraske, men svar ham rask og bestemt. Undtagen ham vil ingen komme Dem for nær, thi han er som sagt ansvarlig for, hvad der hænder Dem. I Morgen Aften ved Deres Tilbagekomst venter jeg Dem paa mit Kontor i Postholderiet.« Næste Morgen rejste jeg igen til Slesvig. Efter at have klareret Posten, gik jeg ind i Postholderikontoret, lagde der min Uniformsfrakke og gik ind i Sovestuen for at vadske mig. Petersen var i Kontoret. Inden jeg fik begyndt at vadske mig, aabnedes Døren til Kontoret, og der lød et barsk Godmorgen! »God Morgen, Hr. General!« svarede Petersen. Jeg tænkte: »Saa, nu gaar det løs.« Døren til Sovestuen stod aaben. Generalen: »Er Konduktør Bladt fra Flensborg her?« Petersen: »Ja, Hr. General, han er i Sovestuen og vadsker sig.« Generalen: »Jeg maa tale med ham.« Petersen kom ind til mig og sagde med et lunt Smil (jeg havde fortalt ham alt): »Generalen er ude og vil tale med Dig.« — »Jeg kommer strax.« — Efter behørig Vadskning og Frisering kom jeg da endelig ud — uden Frakke rigtignok, thi den laa i Kontoret.

Generalen (farende hen imod mig): Er De Konduktør Bladt fra Flensborg?«

— Til Tjeneste, Hr. General, det er mig.

— Hvad er det for Sludder, De har bragt ud i Flensborg?

— »Sludder!« Hr. General, hvad hedder det paa anden Tysk?

— Na — eh — ja, hvad er det, De har bragt ud?

— At jeg har bragt noget ud i Flensborg, som De kalder for Sludder, Hr. General, er mig ubevidst, og jeg maa derfor bede Dem, hvis Sligt er kommet Dem

for Øre, da s e l v at fortælle mig det, saa skal jeg forsvare mig.

— De har fortalt, at man her vilde holde en Forsamling for at faa Dem væk paa bedste Maade.

— Og det kalder De for Sludder, Hr. General! Jeg kalder det for Sandhed. Det skulde være gaaet for sig den Aften, da den Flensborger Pige blev mishandlet her. Om det er sket, véd jeg ikke; men naar jeg hører Sligt, og især naar det angaar min egen Person, er det vel min Pligt og Skyldighed at meddele det til mine Foresatte, — til andre har jeg ikke bragt det, — og det kalder jeg ikke Sludder,

— Fra hvem véd De det?

— Det er min Sag.

— Jeg vil vide det.

— Af mig ikke!

— De véd vel, at jeg skal svare for Deres Person?

— Det ved jeg, Hr. General, og det er vel derfor, at jeg hver Gang har beskænkede Folk med til Bedækning; som sædvanlig have de Flaskerne med paa Vognen, saa at jeg flere Gange har maattet opfordre dem til at være rolige, og at det endog en Gang er gaaet saa vidt, at de viste sig opsætsige mod de svenske Officerer, saa at de skulde have været arresterede, dersom jeg ikke havde faaet Hr. Justitsraad Boolsen som netop var paa Postholderiet, hidkaldt og han ved sin Optræden havde formildet Svenskerne. Derpaa kan jeg skaffe Vidner nok.

— Saah! og naar De nu ligger og driver omkring paa Gaderne, kan jeg ikke svare for Dem. Jeg kan ikke bestandig sende Folk i Hælene paa Dem.

Jeg, i en ærgerlig og barsk Tone: Hr. General, jeg beer, behag at lade min Ære være uden for Sagen og uantastet! Har De, eller nogen af Deres nogen Sinde set mig »ligge og drive« paa Gaden; dermed menes nok nærmest at gaa fra Værtshus til Værtshus, indtil man maaske tilsidst ender som besoffen i Rende-stenen! — Jeg beer, Hr. General!

Da blev den gode Herre smidig, han bad mig, om jeg under mit korte Ophold i Slesvig ikke nok vilde forblive i Postholderiet, (det tilsagde jeg ham) gav dernæst Petersen Ordre til, saa saare han bemærkede det mindste Opløb i Gaarden, strax at give ham Mel- ding derom, og hvis han ikke var tilstede, da hans

Adjutant. »Jeg vil hæfte for Dem«, sagde han, »og De skal ikke mere faa at klage over beskænkede Folk til Bedækning«. Han spurgte mig ogsaa, om der i Slesvig var kommen mig nogen for nær enten i Ord eller Gerning. Jeg benægtede det, og vi skiltes, tilsyneladende forsonede. Hvad han lovede, holdt han ogsaa, og jeg havde siden efter meget ordentlige Folk til Bedækning; hver Gang 5, hvoraf de 4 kørte paa en Vogn bagefter Deligencen, den 5te paa Bukken af denne hos Kudsken. Om Aftenen, da jeg kom til Flensborg, meddelte jeg Justitsraaden det forefaldne, hvormed han var meget tilfreds og lo gemytlig derover.

En Onsdag Aften — Posten var afleveret — kom jeg gaaende paa Flensborg Gade; det var noget glat; jeg gik paa Fortouget paa venstre Side. Da mødte jeg Hr. Justitsraad Bolt.¹⁴⁾ For at vige for ham gik jeg ud paa Gaden. Da gled Fødderne for mig, og jeg faldt med højre Side mod den ophøjede Fortougs kant og fik et slemt Stød i Siden og paa højre Arm. Jeg stod dog op og kunde — vel under stærk Smerte — fortsætte min Vej hjem. Jeg gned mig ind med Opo-deldoc og gik til Sengs, men Søvn fik jeg kun lidt af. Om Morgen gned jeg det paany og fortsatte, Smærterne uagtet, mine Rejser til næste Onsdag, saa kunde jeg ikke længere holde det ud og erklærede, ikke at kunne rejse næste Dag. Da jeg kom hjem, tilkaldte jeg min Huslæge. Han kunde intet med Bestemthed afgøre, da Siden var meget opsvulmet. Jeg skulde have 18 Blodigler paa, og Saarene holdes aabne saa længe som muligt med varme, vaade Omslag. Dette skete. Om Aftenen kom Lægen igjen. Hævelsen havde fortaget sig. Han erklærede det for et Ribbensbrud, og at jeg maatte forholde mig i Rolighed i nogle Uger. Det var bedrøvelige Uger for mig; at skulle være Stuevogter i saadanne Tider. Det var mig en Opmuntring, at Hr. Justitsraad Boolsen gjorde mig den Ære flere Gange at se til mig. — Imidlertid, jeg kom mig da igjen og fortsatte mine Rejser. Saa forløb en Tid uden noget videre mærkeligt. Det sædvanlige var Befordringen af Brevvexlingen mellem Justitsraad Boolsen og Mad. Esselbach, saa med Boolsens Tilladelse Brevvexlingen mellem Justitsraad Bolt og hans Familie, som boede i

Slesvig; tillige Befordringen af Mad. Esselbachs Kjørepenge, som jeg modtog af Justitsraad Boolsen og hemmelig tilstillede hende, da Slesviger Posthus intet vilde udbetale hende; endelig ogsaa maanedlige Penge fra Justitsraad Bolt til hans Familie. — Da jeg havde Dagtour mellem Flensborg og Slesvig, og som Følge deraf hver Nat min gode Ro i Flensborg, medens Nagel og Møller havde alle Nattourene mellem Flensborg og Aarøsund og derfor aldrig Nattero, men maatte sove om Dagen i Aarøsund, og Dagsøvn jo dog ikke er som Nattesøvn, saa erklærede Nagel, at han ikke længere kunde holde det ud. Han var den Gang allerede en bedaget Mand. Han klagede til Haderslev Postkontor, hvorunder vi vare henlagde. Den derværende Postmester, J ü r g e n s,¹⁵⁾ befalede, at vi skulde udføre Touren i Forening som i Begyndelsen; den Dag, da Møller skulde til Slesvig, skulde han blive i Flensborg og Posten afgaa til Slesvig uden Konduktør. Dernæst skulde vi betragte Haderslev som vort Stationssted og skifte der. Dette skete, og som Følge heraf havde jeg ikke videre Ophold i Flensborg og kom i nogle Dage ikke til Justitsraaden. Derfor gik han til Postholderen, bad ham anmode mig om at komme til sig, naar jeg kom hjem, men erfarede i Stedet, hvorledes Tourene vare blevne forandrede, og at jeg ikke havde ret meget Ophold der mere. Han erholdt ogsaa samme Aften en Klage fra Slesvig Postholderi over, at Posten ankom hver tredie Dag uden Ledsagelse. Da jeg næste Morgen ankom fra Aarøsund til Flensborg, var Justitsraaden paa Postholderiet og spurgte, hvem der uden hans Vidende havde givet Ordre til denne Forandring. Jeg fortalte foranstaaende, hvortil han svarede, at dersom Sagerne ikke kunde indrettes saaledes, at der daglig gik Konduktør med til Slesvig, saa maatte Møller afsættes. Det saa jeg grumme nødig og udbad mig Lov til at bytte med Nagel, saa han fik Dagturen og Møller og jeg Nattouren til Slesvig. Derpaa vilde Justitsraaden slet ikke gaa ind og sagde: »Jeg vil ikke undvære Dem, Bladt, hverken her eller i Slesvig, og derfor skal Deres Skifteplads være her, og hvis Møller ikke tør vove sig til Slesvig, maa han væk.« Jeg udbad mig Betænkningstid, til jeg kom tilbage for om muligt at finde en Udvej til at regulere det

anderledes. Jeg fandt paa følgende: Naar jeg byttede Tour med Nagel, ankom jeg fra Aarøsund til Flensborg, naar Møller skulde til Slesvig og derfra til Aarøsund. I Stedet for, at jeg ellers hvilede den Dag og Nat i Flensborg, skulde jeg overtage Møllers Tour til Slesvig og tilbage til Flensborg, hvorfra han fortsatte til Aarøsund, mens jeg udhvilede om Natten og næste Dag tog min reglementerede Tour til Slesvig og Retour til Aarøsund. Paa denne Maade havde jeg Ro hver tredie Nat i Flensborg og hver 3. Dag i Aarøsund; Møller derimod hver Gang 2 Dage i Flensborg og 1 Dag i Aarøsund. Jeg tilbagelagde 95 Mil ugentlig og var bestandig 2 Dage i Rad i Slesvig og kun hver 3die Dag borte derfra. Dette forelagde jeg Justitsraaden. Først vilde han ikke gaa ind derpaa, fordi han mente, at jeg ikke kunde holde det ud. jeg bad om en Prøve; det indvilligede han i. Møller beholdt sin Plads, thi jeg holdt meget godt ud til Enden, d. v. s. til Slesvig blev spærret, hvorom nedenfor.

Min Broder fik Brev fra General B ü l o w, om det ikke var muligt at faa en sikker Mand udsendt for at tage Terrainet mellem Flensborg og Slesvig i Øjesyn og derefter saa nøje som mulig optegne eller skitsere det. Det lykkedes ogsaa indtil Helligbæk. Videre kunde Manden ikke trænge frem. Enhver, som vovede at forlade Chausseen hinsides Helligbæk, blev strax tilbagevist. En anden og tredie var det ikke gaaet bedre. Min Broder kom til mig og sagde: «Jeg ved ingen anden Udvej, end at Du maa se saa godt som muligt at udføre det fra Din Vogn; saa nøje og saa vidt omkring, Du kan se, at beskrive Terrainets Beskaffenhed, om det er Mose, Vand, fast Land, Hede, Agerland, alle Kjøreveje og Gangstier, Skove, Krat, Byer, Højdepunkter og Lavninger, Indhegninger, der kunne tjene til Skjul; dernæst saa nøje som mulig at tegne det i Relation til Nummerstenene paa Landevejen. Jeg vovede det paa god Lykke, skjøndt det var en risquant Sag, da jeg ikke vidste mig sikker for Visitation i Slesvig, og mit Papir var for stort til at kunne skjules. Vor Vogn havde 3 Coupeer, og jeg passede nu paa, saa ofte som mulig at faa den forreste for mig selv. Det tog alligevel adskillige Uger, thi i Deligencefart lod sig ikke optegne meget hver Gang. Endelig var jeg efter min ringe Mening færdig der-

med og forelagde min Broder og Justitsraaden det. De gjennemsaar det med hinanden og erklærede det, for saa vidt det lod sig gjøre, for godt. Justitsraaden forlangte det aftegnet 3 Gange. General Bülow fik det ene tilsendt; Jusitsraaden beholdt de andre, hvor de senere ere blevne af, er mig ubekjendt.

Jeg havde i længere Tid ikke set noget til den før omtalte Leutenant Nielsen i Slesvig og kunde ikke udfinde, hvor han opholdt sig. Endelig fik jeg dog at vide, at han var rejst til Lübeck og derfra til Kjøbenhavn for at lade sig indrullere som Leutenant i den danske Armé. Jeg vidste, at Hr. Stenil, der reiste for Politileutnant L e e r b e c k,¹⁹⁾ var i Flensborg, (Hr. Stenil og jeg vare allerede bekjendte, før jeg blev ansat ved Postvæsenet, og Leerbeck havde ogsaa i længere Tid kjendt mig og min Virksomhed; da jeg en kort Tid af Vinteren ikke kunde føre Posten over Aarø Sund, men maatte gaa til Kolding, og hver Gang havde havt Hilsner og Meddelelser med til ham fra Justitsraad Boolsen og min Broder, var jeg der bleven personlig bekjendt med ham). Jeg bragte strax Meddelelsen om Nielsen til Boolsen, der indsaar Sagens Vigtighed og bad mig strax gaa til Hr. Stenil for at faa ham til hurtigst mulig at rejse til Kjøbenhavn. Dette skete strax. Jeg beskrev Leutenant Nielsen for Stenil, saa godt jeg kunde, og at hans sikreste Kjen-detegn var en stor Vorte indvendig i Haanden, fremkaldt ved et Saar, han en Gang havde tilføjet sig med et rustent Søm. Stenil afrejste næste Aften og kom i rette Tid til Kjøbenhavn, traf der i en Gjæstgivergaard et Menneske, der passede til min Beskrivelse, tog ham uden videre i Haanden og gjenkendte Nielsen paa Vorten, Den naturlige Følge var, at N. i Stedet for at blive Leutenant i den danske Armé maatte spadsere i Fængsel. — Her turde vel nok være Anledning til det Spørgsmaal: Hvad kunde en saadan Leutenant i den danske Armé ikke have bevirket i Slaget ved Isted?

Jeg kan endnu anføre en Begivenhed, men da flere, mig kjære og nær staaende, Personer ere implicerede deri, forbeholder jeg mig indtil videre Tavs-
hed derom og gaar over til:

Min sidste Tour til Slesvig som Konduktør.

Jeg kom om Morgenen fra Aarø Sund og erfarede

lige strax, at det ikke var rigtig fat i Slesvig, da Preusserne havde forladt den, og Borgerne vilde drage en Cordon om Byen, saa ingen maatte komme fra Byen og nordpaa; nordfra og ind i Byen derimod nok. En halv Time før Postens Afgang kom Justitsraad Boolsen til Postholderiet; han havde ogsaa hørt derom. Hr. Kammerherre Holstein¹⁷⁾ og første Fuldmægtig, Wernich¹⁸⁾ (senere Kontrolleur) bleve ogsaa anmodede om at være til Stede, og der opstod en Slags Conference om, hvad der var at gjøre. Deligencen var itu; der var for megen Post for een Vienervogn og var allerede rekvireret to saadanne. Begge Vogne og tillige Hestene tilhørte den Flensborg Postholder. Sæt, de lode mig komme uhindret ind, men ikke ud; det var en egen Sag. Justitsraaden mente, at jeg, som var bedst kjendt i Slesvig, maatte bestemme, hvad enten jeg vilde derhen eller ej; hvortil jeg yttrede: »Naar Hr. Justitsraaden befaler mig at rejse, saa rejser jeg, og befaler De at blive, saa bliver jeg.« Derpaa blev det besluttet, at jeg skulde rejse og handle efter egen og bedste Konduite. Naar jeg mærkede noget fordægtigt, skulde jeg vende om. Jeg rejste. Omtrent en halv Mil fra Slesvig mødte vi den lille Diligence (Natdiligencen), der først skulde afgaa fra Slesvig senere paa Natten. Vi holdt begge stille, og Postillonen fortalte, at han havde hørt det samme i Slesvig, samt at Cordonen skulde trækkes denne Side de saakaldte »Hühnerhäusern«. Han var derefter gaaet til Politikontoret, og det blev ham sagt, at vilde han kjøre, maatte han være ude før Kl. 12, thi ved Kl. 12 eller 12½ blev der spærret, hvorpaa han ogsaa straks var kjørt, (hans Befordring tilhørte ligeledes den Flensborg Postholder). Lige før Kl. 12 kunde jeg være i Slesvig. Passagererne trængte paa. De vilde derhen; de havde betalt; det øvrige kom ikke dem ved! (de vare alle »deutsche Brüder«). En Flensborger Kjøbmand, Callisen,¹⁸⁾ vilde visselig gjerne derhen, men nødig blive siddende der, og bad mig, hvis jeg tvivlede, hellere lade ham stige ud. Dog blev han, paa min Tiltale, at jeg nok skulde passe, naar det var Tid at vende om, og dette kunde ske hvorsomhelst, da jeg havde Vienervogne. Ankomsten til »Hühnerhäusern« kunde jeg intet mistænkeligt opdage. Klokken manglede endnu 5 Min. i 12. Vi

rullede ned ad Bakken og ind i Postgaarden; strax gav jeg Postholderen Ordre til ikke at spænde fra. Føromtalte Petersen kom mig i Møde: »Hurtig! Hurtig, Bladt! Jeg har været hos Politiet. Kl. 12½ bliver der spærret.« Fra Justitsraad Boolsen havde jeg nogle Hundrede Rigsdaler til Mad. Esselbach. Disse gav jeg Petersen, der bragte dem ind og strax igjen kom ud og i en Fart ekspederede Rejsegodset, mens jeg bragte Taskerne paa Kontoret. Mellem den gode Postmester A s m u s¹⁰) og mig udspandt der sig nu følgende Samtale: (jeg vidste, jeg havde omtrent en halv Time endnu)

Jeg: »Som jeg hører, Hr. Postmester, skal Staden spærres Kl. 12, saa at ingen kan komme nordud efter den Tid.«

Han: »Jeg ved det ikke, (dragende Uhret op af Lommen) den er næsten 10 Min. over 12.«

Jeg: »Skal jeg blive liggende, eller kjøre strax tilbage?«

Han: »Det kan De for mig gjøre, som De vil.«

Jeg: »De er her Postmester og jeg Konduktør; De er følgelig min Foresatte.«

Han: »Jeg har intet over Dem at befale.«

Jeg: »Skal jeg have en Post med tilbage?«

Han: »Jeg har Ordre fra Kiel til ikke at sende Post nordpaa.«

Jeg: »Godt, saa ved jeg, hvad jeg har at gjøre.«

Han: »Forøvrigt vil jeg raade Dem til at gaa til Politikontoret om Besked.«

Jeg: »Jeg skulde løbe Tiden hen paa Gaden og lade mig indespærre her med 2 Postilloner, 4 Heste og 2 Vogne. Jeg takker hjerteligst Hr. Postmester! Jeg ved Besked. A Dieu. Lev De vel!«

Jeg gik ud. Callisen, som vilde med tilbage, var der allerede. Sigende Petersen Farvel, kastede vi os i Vognen: »Nu afsted alt hvad Remmer og Tøj kan holde, til vi ere vel ude!« befalede jeg Postillonen. og det gik i strygende Galop, Bakken op indtil forbi »Hühnerhäusern«; saa blev der kjørt sagtere. I Helligbæk blev gjort Holdt. Hestene fik et Foder og vi en Forfriskning. Ligesom vi naaede dertil, kom en ridende Herre den samme Vej og sagde os, at mens han var reden op ad Bakken i rask Trav, saa han paa én Gang Kjæden rykke frem fra begge Sider. Han

satte Hesten i Galop, og lige umiddelbart bag ved ham havde de sluttet sig sammen. — Hen imod Kl. 4 kom vi til Flensborg, hvor de ganske havde opgivet vor Tilbagekomst. Desto gladere bleve vi modtagne og ønskede velkomne. —

Nu havde vi kun Touren mellem Flensborg og Aarøsund at besøge. Vore Tropper vare ankomne til Flensborg, og Slaget ved Isted bestemt. De fleste af dem vare allerede rykkede mod Syd. Da kom den Efterretning til Flensborg, at de arme Mennesker vare nærved at forsmægte af Tørst, thi mange af Beboerne i de omliggende Landsbyer og Huse havde forladt Hus og Hjem og forinden tilkastet eller fyldt Brøndene med Urenlighed. Straks var der i Flensborg milde Hænder beredte til at skaffe vore Befriere Lindring. Der blev købt Vin og Rom. Dette blev blandet med Vand, fyldt paa Oxehoveder og læsset paa Vogne. Min Broder var en af de første, der med 5—6 saadanne Vogne kørte ud for, uden Betaling, at kvæge vore Venner og fylde deres Feltflasker. — Samme Morgen var jeg ankommen fra Aarøsund til Flensborg. Henimod Aften kom en af min Broders Sønner til mig og skulde hilse, at Justitsraaden var henne hos dem og vilde tale med mig. Da jeg kom derhen, tiltalte Justitsraaden mig straks: »Som jeg hører og ser, er De hjemme i Aften; jeg troede Dem i Aarøsund, ellers var jeg kommen hen til Dem selv. Jeg vilde have givet Deres Broder Besked til Dem. Nu kan De selv modtage den«. Dermed tog han et Brev op af Lommen med de Ord: »Jeg vilde kun give Dem et Brev«. Jeg: »Justitsraaden bringer selv Brev til mig.« — Justitsraaden: »Naa ja, det faldt mig nu saadan ind«. — Jeg saa paa Adressen og kjendte strax hans egen Haandskrift: »Det er jo fra Hr. Justitsraaden.« »Ja, saa vil jeg ogsaa sige Dem Indholdet: De er herved entlediget som Konduktør«. Jeg takkede med et smilende Ansigt, vel vidende, at var det saa, da var noget bedre stillet mig i Udsigt. — Justitsraaden: »Ja, siden De ler ad det, vil jeg ogsaa sige Dem endnu mere: De er deri udnævnt til Postfører; jeg haaber, De er tilfreds dermed«. — Det var rigtig nok over alle Forventninger og bragte mig næsten ud af Fatningen. — »Jeg! Postfører! Hr. Justitsraad! Som jeg har erfaret, er denne Tjenestepost kun for

Postfuldmægtige«. — Justitsraaden: »Naar Hr. Kammerherre v. Tillisch og jeg vil det, fordi De har for tjent det, saa tror jeg, at hverken De eller Deres Kone vil have noget derimod. I Stedet for 20 Rd. cour. har De nu 30 Rd. cour. Giv mig nu Deres Haand paa, at De vil udfylde Deres nye Plads som Postfører tro og samvittighedsfuldt«. Jeg rakte ham den, og han gratulerede mig, sigende derhos: »Nu er De forsørget«. — Følelser og Tanker, der strømmede over i taknemmelige Ord, formaar jeg ikke at skildre og ligesaa mine Kjæres, da jeg kom hjem, og ikke mindst fordi mine Indtægter saaledes paa en Gang forøgedes med det halve.

Noter.

¹¹⁾ Linius Christoph Johan Boolsen. 1839 Fuldmægtig i Generaltoldkammer- og Kommercekollegiets tyske Fag. 1841 Chef for det holsten-lauenborgske Revisionskontor og Kammerraad. 1846 Chef for det slesvigske Toldekspeditionskontor. 1850 Justitsraad. 1852 Toldforvalter i Wandsbeck. Død 1854, 39 Aar gl. Under Opholdet i Flensborg synes han at have varetaget Forretningerne som Postholder.

¹²⁾ Den under Krigene saa bekendte Ejerinde af Hotel Stadt Hamburg i Slesvig Dorothea Elisabeth Catharina Johanne Esselbach, f. 1808 i Slesvig, død ssts. 1869. Hun omtales overalt i Memoirelitteraturen fra Krigene med den varmeste Hengivenhed af alle danske, der kom i Berøring med hende, og hendes Grav paa St. Mikkels Kirkegaard i Slesvig vedligeholdes af den danske Stat.

¹³⁾ Frederik Laurentius Fiedler Sommer, f. 1813, død 1878 som Admiral.

¹⁴⁾ Justitsraad Nicolaus Boldt, fung. Centralkasserer ved Centralkassen i Flensborg, Amtsforvalter i Gottorp Amt og Domkirkeinspektør i Slesvig By. Fik 1851 Udnævnelse i førstnævnte Embede. Død 1862 i Flensborg.

¹⁵⁾ Jürgens, Postfuldmægtig, blev 1848 af den provisoriske Regering konstitueret og 1. Okt. s. A. ansat som Postmester i Haderslev, 16. Juli 1850 blev hans Udnævnelse sat ud af Kraft af den overordentlige Regeringskommisær, men han blev 1852 konstitueret og 1862 udnævnt til Postkontrollør ved det danske Overpostamt i Lübeck. Da dette ophævedes 1868, overgik han i den nordtyske Poststyrelses Tjeneste.

¹⁶⁾ John Erik Leerbeck, f. 1805 i København. Student 1824 fra Borgerdydsskolen. 1830 cand. jur. 1832 Kopist i Københavns Politiret. 1841 tillige Politiadjudant og Vægterløjtnant samt Fuldmægtig i samme Ret. 1851 Inspek-

tør ved Gensdarmmeriet i Hertugdømmet Slesvig. 1858 afskediget. Død 1860 i Slesvig.

¹⁷⁾ Ernst Frederik v. Holstein, f. 1801. Ritmester. 1839 Kammerherre samt Adjutant og fung. Hofchef hos Kronprinsen. Major a la suite i Armeen. 1841 Amtsforvalter i Nyborg. 1842 Postmester i Flensborg. 1843 tillige konst. Postinspektør i Slesvig. 1848 afskediget af den provisoriske Regering. Juli 1850 atter indsat i Embedet. 1852 Overpostamtsdirektør ved det danske Overpostamt i Lübeck. 1868 ved Overpostamtets Ophævelse afskediget. Død 1883 i København.

¹⁸⁾ Anton Frederik Wilhelm Sutor Wernich, 1850 udnævnt til Postkontrollør i Flensborg. Overgik 1864 i samme Stilling i tysk Tjeneste.

^{18a)} Maaske menes Manufakturhandler Callesen, der iøvrigt var tysksindet.

¹⁹⁾ Postmester Asmus maa være en af den provisoriske Regering udnævnt Embedsmand, der ikke har været i det danske Postvæsens Tjeneste. Justitsraad Chr. Fr. Triller, der havde været Postmester i Slesvig siden 1833, blev 31. 12. 1848 afskediget af den provisoriske Regering efter Ansøgning med Pension, og 26. 7. 1850 konstituerede den overordentlige Regeringskommissær Carl Anton Fritz Lavard Deichmann, der blev endelig udnævnt 11. 3. 1851.

**Fortegnelse over Indholdet af
„Sønderjydske Aarbøger“ 1923 - 33 og
„Festskrift til H. P. Hanssen“ 1932.**

I »Sønderjydske Aarbøger«.

- Achelis, T. O.: J. N. Madvig om Haderslev lærde Skoles Lærere 1850. 1923, 257—66.
Haderslev Skomagerlaug gennem Tiderne. 1924, 273—82.
Det ældste Kaldsbrev i Norden. 1925, 147—52.
Hvorledes Jørgen Boysen blev Sognepræst i Bevtoft. 1927, 157—60.
De rette Messeklæders Brug i Hertugdømmet Slesvig. 1927, 261—74.
To Grandevilkaar. 1928, 152—60.
- Andersen, Caroline E.: Bidrag til Sønderjyllands Historie 1848—67. 1927, 1—78.
- Andresen, P.: Sundeveds Bebyggelse m. m. 1925, 282—98.
Nicolaj Laurentius Fejlberg. 1927, 105—25.
- Baumann, Dorthea: Af Heinrich Raimund Baumanns Erindringer. 1926, 205—42.
- Blidstrup, Ferd. P.: En gammel Præsteslægt. 1923, 206—28.
- Brøndal, Viggo: Sønderjydske Stednavnes Skæbne gennem Tiderne. 1923, 21—41.
- Christensen, Lorenz: Hjemmetyskhedsproblemet. 1929, 220—54.
- Clausen, H. V.: Detlef Nielsens Erindringer fra 1864. 1929, 1—34.
- Dahl, Aage: »Dragonpræsten« i Sottrup. 1929, 145—52.
- Eskildsen, Cl.: Peter Hansen Steensvang, en sønderjydske Bodsprædikant for 100 Aar siden, 1923, 42—75.
H. H. Steensvangs Selvbiografi. 1929, 255—87, 1930, 110—36 og 276—93.
- Feilberg, H. F.: Fra Sundeved i Krigsaarene 1848—50 og 1864. 1923, 229—36.
- Gribsvad, Frode: Dansk og tysk Historieforskning og Historieskrivning efter Krigen vedrørende Sønderjylland. 1930, 137—57 og 1931, 149—60.
Efterskrift til H. H. Steensvang, 1930, 294—96.

- Hansen, N.: Krigen og Kirkerne i Nordslesvig. 1923, 126—41.
 Af Kaptajn C. C. Fischers Livserindringer. 1924, 161—232.
- Hanssen, Chr.: Reventlowerne paa Sandbjerg. 1928, 284—95.
- Hanssen, H. P.: Et Bidrag til Sønderjyllands Historie. 1926, 143—204.
- Himmelstrup, Georg: Dybbøl- og Broagerpræsten Kristen Karstensen. 1923, 267—313 og 1924, 29—90.
- Hjelholt, Holger: Pastor Christiansen, Medelby. 1926, 1—77.
 Fra Tiden mellem Krigene. 1929, 161—219.
- Holdt, Jens: Et Udsnit af Nordslesvigs Kirkeliv. 1931, 120—48.
- Hübbe, Chr.: De sønderjydske Pengeinstitutter efter Genforeningen. 1931, 1—88.
- Johnsen, Carl E.: Tobaksdyrkning i Aabenraa i det 18. Aarhundrede. 1930, 50—60.
- Jørgensen, H. P.: Olgerdiget. 1928, 132—51.
- Jørgensen, Margrethe Løbner: Degnen Hans Madsen Løbner. 1928, 102—31.
- Kaad, Andreas: Hjem fra Fronten. 1927, 126—36.
- Koch, H. E. F.: Sønderjydske Veteraner fra Napoleonskrigene. 1931, 89—119.
- Kristensen, Marius: Erich Pontoppidan d. y. og Als. 1929, 35—47.
- Larsen, Svend: C. F. Heibergs politiske og nationale Anskuelser. 1931, 161—227.
- Lund, O. H.: Selvbiografi. 1924, 233—68.
- Moos, P. H.: Søgaard omkring Aar 1800. 1926, 270—77.
- Nagel, W.: Barndomserindringer fra Sønderjylland. 1924, 137—57.
- Nielsen, H, Hjorth: En Episode af Postfører Johan Jacob Bladts Liv. 1931, 272—98 og 1933, 1—19.
- Nissen, Nis: Fra Als i Fyrreerne. 1925, 153—58.
 Om de politiske Forhold paa Als 1848. 1927, 292—95.
- Nissen, Tage: Den sønderjydske Udstykning 1920—28. 1928, 18—42.
- Pedersen, Georgia la Cour: Henriette Gubi. 1924, 91—136.
- Petersen, Carsten: Billedskæreren Hans Dreyer. 1927, 213—48.
 Landsbykirkerne i Haderslev Provsti. 1931, 234—71.
- Petersen, H. F.: Nogle Breve og Skrivelser til Biskop

- Jørgen Hansen. 1927, 137—56.
 Ulrich Sechmann Boesen. 1928, 161—224.
 Nogle Breve fra Biskop Jørgen Hansen til »Dannevirke«s Redaktør. 1930, 261—75.
- Petersen, L.: Sprogprøve fra Fjølde. 1923, 318—19.
 Petersen, Thade: Om Rømø Kirke. 1923, 314—15.
 Sønderjylland i 1923. 1924, 283—311.
 Jacob Kloppenborg. 1925, 108—46.
 Et Valutabrev fra 1813. 1925, 159—60.
 Sønderjylland i 1924. 1925, 299—316.
 Sønderjylland i 1925. 1926, 284—316.
 Sønderjylland i 1926. 1927, 296—314.
 Sønderjylland i 1927. 1928, 296—313.
 Sønderjylland i 1928. 1929, 288—309.
 Sønderjylland i 1929. 1930, 297—314.
 Sønderjylland i 1930. 1931, 299—316.
 Præstekaar og Kirkeeje. 1930, 61—86 og 223—43.
 Fattigforsørgelsen paa Rømø. 1930, 158—59.
- P., J.: Feltbreve. 1926, 278—83.
- Plesner, Johan: Partidannelsen i de slesvigske Pro-
 vinsialstænder i Tiden mellem de to dansk-tyske
 Krige. 1925, 225—81.
- Ries, Thomas: Fra Aabenraa Byting. 1923, 110—25.
 Det gamle Aabenraa. 1923, 237—56.
- Rud, Harald J.: Tysk politisk kulturelt Arbejde i Nord-
 slesvig. 1923, 142—76 og 1924, 1—28.
 Et Tidsbillede i Breve. 1930, 244—60.
- Schlichtkrull, O. T.: Beretning om Oplysningskon-
 torets Virksomhed. 1929, 76—109.
- Schmidt, Aug. F.: Helligkilder i Sønderjylland. 1928,
 116—127.
 Om sønderjydske Folkeminder. 1930, 41—49.
 Topografisk Ordning af Sønderjyllands Egne. (Til
 Brug ved Studium af Sønderjyllands Almuekultur
 og Folkeminder.) 1931, 228—33.
- Schrøder, Fr.: Christiansfelts Grundlæggelse 1773—1923.
 1923, 6—20.
- Selmer, Gerda: Valutastabilisering og Luksustold i
 1810. 1927, 275—91.
- Skram, Erik: D. G. Monrad og Tilbagetoget fra Danne-
 virke. 1925, 1—77 og 161—195.
- Skrubbeltrang, Fr.: Af Fr. Fischers Dagbog 1864.
 1930, 161—222.

- Smith, J.: Valgene til Haderslev Kreds dag den 4. Maj 1919. 1926, 135—42.
- Tholle, Johannes: Sønderjydske Haver, gennem vekslende Tider. 1927, 161—212.
Sønderjydske Haver gennem vekslende Tider. 1929, 96—144.
De sønderjydske Havekolonier. 1930, 87—110.
- Thomsen, H. Lausten: En Protokol fra 1914. 1923, 316—17.
Tre Bøger om Krigsminder. 1924, 269—72.
Den sidste Kamp for Modersmaalet i Skolen. 1926, 128—34.
I Krigens Vold (Nis Jacobsen). 1928, 43—101.
I Krigens Vold (Asmus Jensen). 1928, 268—83.
I Krigens Vold (Anker Nissen, Jac. Petersen)). 1929, 48—95.
I Krigens Vold (Thv. Dau). 1930, 1—40.
- Thomsen, Kr. Refslund: Den finansielle Udvikling i de sønderjydske Landsdele. 1926, 78—115.
- Tuxen, A. P.: Minder fra Tandslet Præstegaard paa Als 1850—1867. 1925, 78—107 og 196—224.
Als og Alsingerne. 1926, 243—70.
- Ussing, Henrik: Et gammelt dansk Landsbysamfund (Als). 1927, 79—104.
- Vesten, L.: Præst og Menighed i Nordslesvig i Tiden efter 1864. 1923, 177—205.
Nogle Rettelser og Tilføjelser til Artiklen »Præst og Menighed«. 1924, 158—160.
Præsterne Boëtius i Vilstrup. 1927, 249—60.
Laurentius Boëtius den yngre. 1929, 153—60.
- West, Fritz Jürgensen: Den tønderse Kniplingsindustri i 1840erne. 1928, 1—17.
- Zangenberg, H.: Alsiske Bøndergaarde. 1928, 225—67.
- Love for »Historisk Samfund for Sønderjylland«. 1923, 1—5.
Medlemsfortegnelse 1924, 312—18, 1929, 310—15 og 1930, 315.
Regnskab for »Historisk Samfund for Sønderjylland«. 1924, 319.
Indholdsfortegnelse for Aargangene 1923—33 I, 1933 I, 1—24.

I Festskriftet til H. P. Hanssen.

	Side
Ammundsen, Valdemar: Kirkeliv i Haderslev omkring 1864	206—217
Appel, Jacob: Klosterpolitikken	174—187
Clausen, H. V.: Fra Køllerpolitikken Dage ..	330—341
Dahl, Svend: H. P. Hanssenbibliografi	450—501
Fabricius, Knud: Det slesvig-holstenske Kancelli og Reskriptet af 15. December 1810 ..	27— 47
Friis, Aage: Grev Frijs og Bismarck i 1869 ..	318—329
Gribsvad, Frode: Aabenraa 1864—71	256—300
Hansen, Hans: Landbruget i Sønderjylland før og efter Genforeningen	374—397
Hansen, Niels: Tyske Udtalelser mod Grænse-revisionskravet	425—449
Hjelholt, Holger: Hilsepaabudet i Angel	164—173
Kristensen, Marius: De sønderjydske Købstadmaal	342—345
la Cour, Vilh.: Dahlmanns Forgænger	14— 26
Larsen, Svend: Pressen i Aabenraa og dens Kaar ved Nationalitetskampens Begyndelse	103—124
Linvald, Axel: Landstormen ved Brøns	134—163
Lund, Hans: Fra 1864 til Vælgerforeningens Dannelse	301—317
Mackeprang, M.: Oldsagskommissionen i København og Oldsagssamlingen i Kiel	94—102
Moltesen, L.: De nationale Mindretal efter Verdenskrigen	398—424
Nissen, Nis: De nationale Forhold paa Nordals i min Ungdom	253—255
Petersen, Carl S.: Stemninger i København under Krigen 1864	218—228
Petersen, H. F.: Grænsepræsten Thomas Hoyer Jensen	125—133
Petersen, Jacob: Danske Folkebiblioteker i Sønderjylland i Tiden mellem Krigene ..	188—205
Petersen, Thade: L. B. Poulsens Erindringer	239—252
Poulsen, M. Refslund: Hans Krügers Samtidige i Haderslev Vesteramt	229—238
Schmidt, G. Worsøe: Uwe Jens Lornsen og Christian Poulsen	48— 93
Svendsen, Nicolaj: En vestslesvigsk Egn	346—373
Thomsen, H. Lausten: En Hilsen til H. P. Hanssen	9— 13

Historisk Samfund for Sønderjylland

udgiver »Sønderjydske Aarbøger« II. Række,
og »Sønderjydske Maanedsskrift«.

Bestyrelsen er f. T. fhv. Folketingsmand H. P. Hanssen, Aabenraa (Formand), Frimenighedspræst Thade Petersen, Haderslev, (Sekretær), Amtslæge Dr. Michelsen, Aabenraa, (Kasserer), Sparekassedirektør Nis Nissen, Nørborg, Amtslæge H. Lausten Thomsen, Tønder, Seminarielærer Cl. Eskildsen, Tønder, Højskoleforstander Hans Lund, Rødding, Arkivar Frode Gribsvad, Aabenraa, og Museumsdirektør, Dr. Mackeprang, København.

Formand, Sekretær og Kasserer danner Forretningsudvalg.

Redaktionsudvalget for »Sønderjydske Aarbøger« bestaar af Thade Petersen, Lausten Thomsen, Hans Lund og Gribsvad.

Redaktionsudvalg for »Sønderjydske Maanedsskrift« danner Lausten Thomsen og Cl. Eskildsen.

Medlemsbidraget er 5 Kroner aarlig eller mindst 100 Kroner én Gang for alle. Medlemmerne modtager »Sønderjydske Aarbøger« gratis. »Sønderjydske Maanedsskrift« bestilles hos Posten og koster 1 Kr. 65 Øre fjerdingaarligt. I Boghandelen eller bestilt hos Cl. Eskildsen koster det 1 Kr. 50 Øre. Indmeldelser i Historisk Samfund modtages af alle Bestyrelsesmedlemmer.

Opkrævningen af Medlemsbidraget sker i April

Indhold.

II. Hjorth Nielsen: En Episode af Postfører Johan Jakob Bladts Liv	Side 1—19
Fortegnelse over Indholdet af »Sønderjydske Aarbøger« 1923—33 og »Festskrift til H. P. Hanssen« 1932	